

Соціальна і гуманітарна політика

УДК 351.77:364:336.5

Шунда Анатолій Васильович

*аспірант кафедри права та публічного управління
Житомирського державного університету імені Івана Франка*

Shunda Anatolii

*Postgraduate Student of the
Department of Law and Public Administration*

Zhytomyr Ivan Franko State University

ORCID:0009-0007-8947-1202

Купрійчук Василь Михайлович

*доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри права та публічного управління
Житомирський державний університет імені Івана Франка*

Kupriychuk Vasyl

*Doctor of Science in Public Administration, Professor
Professor of the Department of Law and Public Administration*

Zhytomyr Ivan Franko State University

ORCID: 0000-0001-7229-1749

ФУНКЦІОНУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ І ГУМАНІТАРНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ЧЕРЕЗ ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ FUNCTIONING OF SOCIAL SERVICES AND HUMANITARIAN INFRASTRUCTURE THROUGH FINANCIAL INSTRUMENTS

***Анотація.** Вступ. Оскільки триває в Україні повномасштабна війна, управління фінансами у соціально-гуманітарній сфері стає складнішим, і тому зростає зацікавленість до аналізу наявних фінансових механізмів та*

пошуку нових форм їх використання. Але, узагальнених оглядів літератури з теоретичних підходів, де аналізується та об'єднується критична маса нещодавніх досліджень фінансових механізмів управління соціально-гуманітарною сферою, не дуже велика.

Мета – систематизація та аналіз наукових підходів до визначення сутності й структури фінансових механізмів у системі публічного управління соціальною та гуманітарною сферами.

Матеріали і методи. У статті представлено ретроспективний аналіз наукових досліджень фінансових механізмів публічного управління у соціальній та гуманітарній сфері. За методологічну основу визначення джерел для аналізу ми обрали модель аналізу огляду літератури, запропонована Кітченхемом. У нашому дослідженні було об'єднано праці з відкритих джерел наукових баз Google Scholar, Web of Science, Scopus.

Результати. Огляд наукових джерел фінансових механізмів державного управління соціально-гуманітарною сферою став синтезом між попередніми дослідженнями та визначенням майбутніх напрямів наукових пошуків. Узагальнення наукових поглядів дозволили зробити висновок, що фінансові механізми публічного управління соціально-гуманітарною сферою це сукупність методичних, організаційних, нормативно-правових, інформаційних форм, інструментів, методів, положень та важелів, які беруть участь у розробці заходів соціального та гуманітарного напрямів захисту населення країни, практичне спрямування яких йде на досягнення визначених цілей та завдань соціально-гуманітарної сфери.

Перспективи. Аналіз метаданих визначив коло наших подальших наукових пошуків, які мають бути спрямовані на механізми послідовного розподілу ресурсів у соціально-гуманітарній сфері України. Результати цього огляду наукових джерел також можуть стати основою для

подальших досліджень інших дослідників, щоб зорієнтуватися та позиціювати свою власну роботу.

Ключові слова: фінансові механізми, публічне управління, соціальна сфера, гуманітарна сфера, метадані.

Summary. *Introduction. As a full-scale war continues in Ukraine, financial management in the social and humanitarian sector is becoming more complex, and therefore there is a growing interest in analyzing existing financial mechanisms and finding new forms of their use. However, there are not many generalized literature reviews on theoretical approaches that analyze and combine a critical mass of recent research on financial mechanisms for managing the social and humanitarian sphere.*

Purpose – systematization and analysis of scientific approaches to defining the essence and structure of financial mechanisms in the system of public administration of the social and humanitarian spheres.

Materials and methods. The article presents a retrospective analysis of scientific research on financial mechanisms of public administration in the social and humanitarian sphere. As a methodological basis for identifying sources for analysis, we chose the literature review analysis model proposed by Kitchenham. Our study combines works from open sources of scientific databases such as Google Scholar, Web of Science, and Scopus.

Results. The review of scientific sources of financial mechanisms of public administration of the socio-humanitarian sphere was a synthesis between previous studies and the identification of future directions of scientific research. The generalization of scientific views led to the conclusion that financial mechanisms of public administration of the social and humanitarian sphere are a set of methodological, organizational, regulatory, information forms, tools, methods, provisions and levers involved in the development of measures of social and humanitarian protection of the country's population, the practical direction

of which is aimed at achieving certain goals and objectives of the social and humanitarian sphere.

Discussion. The analysis of metadata has determined the scope of our further research, which should focus on mechanisms for the consistent allocation of resources in the social and humanitarian sphere of Ukraine. The results of this review of scientific sources can also serve as a basis for further research by other researchers to orient and position their own work.

Key words: *financial mechanisms, public administration, social sphere, humanitarian sphere, metadata.*

Постановка проблеми. Дослідження науково-теоретичних засад особливостей соціально-гуманітарного розвитку в Україні триває вже понад три десятиліття. Попри це, в академічній спільноті та суспільстві в цілому залишаються певні проблеми, що викликають занепокоєння. Це пов'язано з тим, що на стабільність соціально-гуманітарної сфери впливає виважена державна політика, науково обґрунтовані механізми державного управління та інструменти впливу і реалізації як всередині країни, так і за її межами. Вони повинні враховувати особливості розвитку держави й здатні забезпечити соціально-економічний захист та добробут суспільства.

Розбіжності та неузгодженості у соціальній взаємодії та фінансовому управлінні в соціальному та гуманітарному секторах України стали найбільш очевидними під час конфлікту, що триває. Отже, вони становлять значний простір для досліджень і потребують визначення нових концептуальних засад для їх вирішення в контексті сучасних трансформацій та післявоєнної відбудови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багатогранність підходів до визначення «управління», «управління соціальною та гуманітарною сферами» обумовлено великою кількістю їх у різних наукових та навчальних виданнях [1-16]. Вони не суперечать один одному, а радше

доводять різни думки залежно від пріоритетності певних аспектів які розглядає автор.

Дослідження фінансових механізмів публічного та державного управління на перший план висувають еволюційне становлення фінансового державного управління соціально-гуманітарного управління від проголошення незалежності України до сучасності, тривалий період оптимізації, що відображає мінливий адміністративний та політичний ландшафт країни. Наприклад, Бородин Є., Хожило І., Тарасенко Т. та інші вважають, що відсутність чіткого розмежування функціональних повноважень у механізмах фінансування між органами державної влади, відповідальними за реалізацію соціально-гуманітарної політики, а також розгалуженої системи передачі інформації для прийняття та реалізації управлінських рішень є суттєвою перешкодою для розвитку галузей цієї сфери [1, с. 66].

У своїх працях Ткачова О. [2], Пилипишин П. [3] та інші розглядають еволюцію організаційної та функціональної структури фінансового державного управління соціально-гуманітарній сфері в Україні. Досліджуючи основні фактори, що вплинули на розвиток, вітчизняні науковці Маршук Л., Мовчан Д., Покойовий О., Небрат В., Корніяка О. демонструють, що існує значна диспропорція в соціальних та економічних ресурсах, яка має значний вплив на майбутню продуктивність, надійність та захищеність громадян [4; 5].

Оскільки триває в Україні повномасштабна війна, управління фінансами у соціально-гуманітарній сфері стає складнішим, і тому зростає зацікавленість до аналізу наявних фінансових механізмів та пошуку нових форм їх використання. Але, узагальнених оглядів літератури з теоретичних підходів, де аналізується та об'єднується критична маса нещодавніх досліджень фінансових механізмів управління соціально-гуманітарною сферою, не дуже велика.

Метою статті є систематизація та аналіз наукових підходів до визначення сутності й структури фінансових механізмів у системі публічного управління соціальною та гуманітарною сферами.

Матеріали і методи. У дослідженні використовувався комплекс наукових джерел – монографії, аналітичні доповіді, публікації вітчизняних та закордонних дослідників у сфері фінансової політики, публічного управління, економіки соціальної сфери, що дозволило здійснити порівняльний аналіз підходів до трактування фінансових механізмів у різних наукових традиціях, а також сформувало цілісне бачення досліджуваної проблематики.

Методологічну основу дослідження становить сукупність загальнонаукових і спеціальних методів: системного аналізу – для виявлення структури, компонентів і взаємозв’язків фінансових механізмів у публічному управлінні; порівняльно-аналітичний метод – для зіставлення підходів до фінансування соціальної та гуманітарної сфер у вітчизняному та закордонному досвіді; індукції та дедукції – для формування узагальнень щодо ефективності та перспектив розвитку фінансових механізмів; контент-аналіз наукових джерел – для ідентифікації провідних тенденцій і прогалин у дослідженнях; систематизації та класифікації – для впорядкування теоретичних підходів і типології фінансових інструментів, а також логічного узагальнення результатів – для формулювання висновків.

Виклад основного матеріалу. Огляд наукових джерел фінансових механізмів державного управління соціально-гуманітарною сферою є синтезом між попередніми дослідженнями та визначенням майбутніх напрямів наукових пошуків. У нашому дослідженні об’єднано праці з відкритих джерел наукових баз Google Scholar, Web of Science, Scopus за останні роки.

За методологічну основу визначення джерел для аналізу ми обрали модель аналізу огляду літератури, запропонована Кітченхемом у 2004 [6].

Використовуючи триступеневий підхід й полегшення проведення аналізу ми визначили ключові слова пошуку «фінансовий механізм», «соціально-гуманітарна сфера» в назві публікацій та/або в анотаціях наукових досліджень. Крім того, до дослідження були включені рецензовані англomовні статті, в яких представлені емпіричні дані та документи, що стосуються фінансових механізмів у соціально-гуманітарному секторі. Інші статті до аналізу не включалися.

Всього було оброблено 356 наукових робіт за ключовими словами за пошуковими запитами, 187 праць де анотація відповідала критеріям включення або виключення з дослідження, наприкінці для аналізу залишилося 48 наукових досліджень за різний період часу. Всі роботи було розкладено за типом дослідження, роком, контекстом дослідження, методами дослідження. Окрім цього визначили предмет дослідження в кожній статті. Аналіз внутрішнього змісту робіт за основною темою по кожній статті допоміг для узагальнення матеріалу та порівнянні між документами. Завдяки цьому знайдено повторювані теми та певні закономірності в наукових працях та зроблено висновки й знайдено площини подальших досліджень.

Найбільш нас зацікавили дослідження вітчизняних науковців з різних підходів до управління фінансовими механізмами у соціально-гуманітарній сфері. Дослідники загального та функціонального підходу в організації діяльності соціально-гуманітарної сфери в Україні визначають, що загальний підхід повністю відповідає об'єктивним законам загального управління в якому поєднуються об'єктивне та індивідуальне завдяки організації економічних, гуманітарних, соціальних складових та реалізації ними цілеспрямованих впливів для реалізації системи інтересів суспільства (індивідуальних, суспільних, колективних) через механізми управління (економічні, організаційні, політичні, правові, мотиваційні) [7; 8], а функціональний підхід має всі компоненти класичного управління

(планування, мотивацію, організацію та контроль) щодо координації діяльності у суспільному відтворенні [9].

Для розвитку соціальної та гуманітарної сфер важливим компонентом управління стає процесуальний підхід, який впливає на процес діяльності, прийняття і реалізації управлінських рішень які мають цілеспрямований вплив на об'єкт управління для зміни його стану або поведінки відповідно до змінюваних обставин [7-11].

Загалом, у більшості досліджень наголошується що соціально-гуманітарна сфера України підпорядковується загальній фінансовій системі, що складається з взаємопов'язаних елементів з однорідними ознаками і як суспільне явище, має багаторазголену систему управління, що складається з великої кількості компонентів, елементів і взаємозв'язків. Тобто, сфера фінансів та механізми фінансового управління відіграють ключову роль у соціально-економічному ландшафті країни, охоплюючи широкий спектр складних процесів і систем. Ефективність соціально-економічної системи та розвиток суспільства залежать від створення цієї базової структури.

На думку Хомутенко А. при дослідженні фінансових механізмів управління важливо чітко визначати дефініції такі як, суспільні фінанси що відображають «...усі економічні відносини країни, результатом яких є рух частини фінансових ресурсів, спрямованих на задоволення і суспільних, й індивідуальних інтересів»; публічні фінанси мають обов'язковий характер, в результаті чого формуються централізовані фонди грошових коштів, державні та місцеві позабюджетні цільові фонди, а також фонди державних і комунальних суб'єктів господарювання. Частина публічних фінансів, яка не включає фінанси мезорівня (місцеві бюджети та фінанси комунальних підприємств), визначаються як державні фінанси [12, с. 114].

Роботи Поппера К. [Karl R. Popper, 1992], К. Ясперса [K. Jaspers, 2014] та інших дослідників філософської думки в управлінні, аналізують його як

прояву сутнісних самоуправлінських властивостей суспільства, яке поєднує в собі діалектичні закономірності природи, суспільства й мислення. Це створює методологічну і світоглядну основу наукового пізнання і практичного удосконалення як механізмів управління, так і управління соціально-гуманітарною сферою в цілому.

Для осмислення публічного управління соціально-гуманітарною сферою і фінансових механізмів в ній, а також практичного значення ми звернули нашу увагу на деякі економічні дослідження. На нашу думку, у такому ракурсі цікавими роботами є Тейлора Ф. [Taylor, 1914], Томака Н., Радонья Р. і Бонато Дж. [Tomas, Radonja, & Bonato, 2019], Емерсона С., Ван Несс К., Стрітер Г., Сундстром Л., Емерсона П. [Emerson, Van Ness, Streeter, Sundstrom, & Emerson, 2022] та інших науковців, які заклали синтез економічних та теоретичних знань й довели що, як загальне управління (менеджмент) так і фінансове управління соціально-гуманітарною сферою держави є обов'язковою інтегрувальною функцією (ідеї, моделі співпраці, програми тощо).

Тобто, процес управління фінансовими складовими соціальної та гуманітарної сфер країни треба розглядати за системним підходом, в якому є: об'єкт, суб'єкт, організаційна структура, функціональні механізми та ресурсна база для забезпечення їх складових. Саме збалансованість всіх складових соціальної та гуманітарної сфер країни та результативність державних механізмів управління та впровадження політик впливають на своєчасність та якість прийняття рішень щодо розподілу та використання коштів державного бюджету.

Але фінансова політика держави значно ширша за своїм змістом і не зводиться лише до надання матеріальної підтримки нужденним людям вона складається з забезпечення усім працездатним членам суспільства сприятливих умов для підприємництва і праці (дерегуляція бізнесу; заохочення малого бізнесу; підтримування високої зайнятості; регулювання

трудових відносин тощо) та забезпечення соціального захисту суспільства (гарантій певного рівня добробуту) усім членам суспільства (соціальне забезпечення; соціальне страхування; обов'язковий мінімум оплати праці; індексація доходів) [10, с. 50].

За думкою Здіорука С. [13], Метеленко Н., Шульги О. [14] та інших вчених фінансове управління можна розглядати з двох підходів: перший, базується на загальних функціях управління, що достатньо висвітлені у класичних підходах управління (планування, організація, координація, мотивація, контроль); другий, враховує механізми створення конкретних управлінських функцій у соціально-гуманітарній сфері, як суб'єкта та об'єкта управління.

Тобто, залежно від сфери суспільної життєдіяльності, в яких здійснюється державне управління фінансами, виділяють: фінансові механізми управління суспільством в цілому (економічне управління, соціальне управління, політичне управління, духовно-ідеологічне управління); від структури суспільних відносин: фінансові механізми управління економічним розвитком, і відповідно, управління соціальним, політичним, і духовним розвитком суспільства; від об'єктів управління: економічні механізми управління, соціально-політичні механізми управління, механізми управління духовним життям.

Аналіз робіт Сантіс С., Гроссі ДЖ., Бізогно М. [15], Брукса Н., Адгера В., Келлі П. [16] та інших довів, що специфічні характеристики управлінської діяльності залежать від механізмів функціонування державного управління в межах певної галузі (або сектору). У ході своїх досліджень вчені дійшли консенсусу, що механізми та інструменти публічного управління в соціально-гуманітарній сфері здатні справляти значний вплив, прискорюючи динамізм розвитку суспільства в цілому.

У наукових доробках сучасного періоду ми звернули увагу на роботи Корнівська В. [17], Марценюк О., Деньдобра Т., Гуменна, О. [18] де було

визначено механізми впливу на сучасний стан публічного управління фінансовими механізмами соціально-гуманітарної системи України. Вчені звертають увагу на фактор триваючої військової агресії з боку російської федерації (держави-агресора). Внаслідок чого економічні втрати країни можуть стати катастрофічними.

Також ми підтримуємо їх думку, що під час війни та у післявоєнний період необхідна інтегрована (комплексна) стратегія сфери розвитку громадянського суспільства. Для досягнення цієї мети необхідний скоординований підхід, що передбачає міжвідомчу та міждисциплінарну співпрацю. Отже, необхідна критична оцінка компонентів соціальної та гуманітарної сфер, щоб гарантувати здатність людей жити повноцінним і автономним життям. Важливо визначити прозорі, об'єктивні критерії для визначення права на соціальні послуги та соціальні виплати.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Фінансові механізми у сфері публічного управління соціальною та гуманітарною сферою становлять складну багаторівневу систему, яка охоплює інструменти розподілу ресурсів, контролю, мотивації та оцінки ефективності. Узагальнення наукових поглядів допомогло дійти до висновку, що функціонування соціальних послуг і гуманітарної інфраструктури через фінансові інструменти є сукупністю методичних, організаційних, нормативно-правових, інформаційних форм, інструментів, методів, положень та важелів, які беруть участь у розробці заходів соціального та гуманітарного напрямів захисту населення країни, практичне спрямування яких йде на досягнення визначених цілей та завдань соціально-гуманітарної сфери. Систематизація наявних підходів дозволяє виявити ключові компоненти фінансового механізму та визначити напрями його вдосконалення. А аналіз метаданих визначив коло подальших наукових пошуків, які мають бути спрямовані на механізми послідовного розподілу ресурсів у соціально-гуманітарній сфері України та розроблення

інтегрованої моделі фінансового забезпечення соціальної політики з урахуванням сучасних викликів.

Література

1. Бородін Є. І., Хожило, І. І., Тарасенко Т. М. (2015). Управління соціально-гуманітарною сферою в процесі добровільного об'єднання територіальних громад: теоретичний та практичний аспекти. *Аспекти публічного управління*. 2015. № 5(6). С. 65-75.
2. Ткачова О. Ефективність державного управління: поняття та підходи до оцінювання. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2013. № 2. С. 30-37.
3. Пилипишин В. (2011). Поняття та основні риси державного управління. *Юридична наука і практика*. 2011. № 2. С. 10-14.
4. Маршук Л., Мовчан Д., Покойовий О. Особливості фінансової системи в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. № 37. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-61>.
5. Небрат В., Корніяка О. Особливості механізмів капіталоутворення та інвестування в Україні як чинник фінансових ризиків в умовах війни та післявоєнного періоду. *Grail of science*. 2022. № 16. С. 31-34.
6. Кітченхем Б. Процедури проведення систематичних оглядів. Технічний звіт Університету Кіла, Великобританія, TR/SE-0401. 2004. Р. 1-2.
7. Белашова Н. В. Державне управління гуманітарною сферою в Україні у світлі сучасних наукових досліджень. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2014. № 3. С. 98-107.
8. Горбатюк С. Є. Міжнародні неурядові організації як суб'єкти забезпечення соціогуманітарної безпеки. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Серія: Державне управління*. 2017. № 4. С. 107-114.

9. Кравчук Н. Я. Фінансова система держави: теоретична концептуалізація та проблеми структурування. *Світ фінансів*. 2017. № 3 (8). С.80-94.
10. Vovk S., Vashchenko V., Vovk T. Problems of formation of the public health system in Ukraine. Modern medicine and pharmacology, innovations and perspectives: collective monograph etc. International Science Group. Boston: Primedia eLaunch, 2021. P. 102-108.
11. Ларін О. Етапи становлення організаційно-функціональної структури державного управління гуманітарною сферою в Україні. *Державне управління: теорія та практика*. 2019. DOI:10.36030/2311-6722-2019-1-13-20.
12. Хомутенко А. В. Прагматика та семантика термінів фінансової науки «суспільні фінанси», «публічні фінанси» та «державні фінанси». *Фінанси України*. 2017. № 1. С. 111-126.
13. Здіорук С. І. Гуманітарна політика Української держави в новітній період: монографія. Київ : НІСД, 2006. 403 с.
14. Метеленко Н. Г., Шульга О. П. Концептуалізація поняття «фінансовий механізм». *Причорноморські економічні студії*. 2016. № 10. С. 171-179.
15. Santis S., Grossi G., Bisogno M. Public sector consolidated financial statements: a structured literature review. *Journal of Public Budgeting, Accounting & Financial Management*. 2018. № 30(2). С. 230-251.
16. Brooks N., Adger W. N., Kelly P. M. The determinants of vulnerability and adaptive capacity at the national level and the implications for adaptation. *Glob. Environ. Chang. Part A*. 2005. №15. pp. 151–163.
17. Kornivska V. O. Українська воєнна криза як частина глибинного світового трансформаційного процесу: фінансові механізми стабілізації та відновлення. *Problemy Ekonomiky*. 2022. № 2. С. 22-31.

18. Марценюк О., Деньдобра Т., Гуменна О. Фінансові механізми державної підтримки розвитку територіальних громад в умовах децентралізації. *Економіка та суспільство*. 2023. № 52. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-68>.

References

1. Borodin Ye. I., Khozhylo, I. I., Tarasenko T. M. (2015). Upravlinnia sotsialno-humanitarnoiu sferoiu v protsesi dobrovilnoho obiednannia terytorialnykh hromad: teoretychnyi ta praktychnyi aspekty [Management of the Social and Humanitarian Sphere in the Process of Voluntary Amalgamation of Communities: Theoretical and Practical Aspects]. *Aspekty publichnoho upravlinnia*. № 5(6). pp. 65-75 [in Ukrainian].

2. Tkachova O. (2013) Efektyvnist derzhavnoho upravlinnia: poniattia ta pidkhody do otsiniuvannia [Public administration efficiency: the need and approaches to solving it]. *Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy*. № 2. pp. 30-37 [in Ukrainian].

3. Pylypyshyn V. (2011). Poniattia ta osnovni rysy derzhavnoho upravlinnia. [The concept and main features of public administration]. *Yurydychna nauka i praktyka*. № 2. pp. 10-14 [in Ukrainian].

4. Marshuk L., Movchan D., Pokoiovyi O. (2022) Osoblyvosti finansovoi systemy v umovakh voiennoho stanu [Features of the financial system under martial law]. *Ekonomika ta suspilstvo*. № 37. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-61> [in Ukrainian].

5. Nebrat V., Korniiaka O. (2022) Osoblyvosti mekhanizmv kapitaloutvorennia ta investuvannia v Ukraini yak chynnyk finansovykh ryzykiv v umovakh viiny ta pisliavoiennoho periodu [Osoblyvosti mekhanizmv kapitaloutvorennia ta investuvannia v Ukraini v Ukraini v umovakh viiny ta pisliavoiennoho periodu]. *Grail of science*. № 16. pp. 31-34 [in Ukrainian].

6. Kitchenkhem B. (2004) Protsedury provedennia systematychnykh ohliadiv. [Procedures for conducting systematic reviews] Tekhnichniy zvit Universytetu Kila, Velykobrytaniia, TR/SE-0401. pp. 1-2.

7. Bielashova N. V. (2014) Derzhavne upravlinnia humanitarnoiu sferoiu v Ukraini u svitli suchasnykh naukovykh doslidzhen [Public administration of the humanitarian sphere in Ukraine in the light of modern scientific research]. *Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy*. № 3. pp. 98-107 [in Ukrainian].

8. Horbatiuk S. Ye. (2017) Mizhnarodni neuriadovi orhanizatsii yak subiekty zabezpechennia sotsiohumanitarnoi bezpeky [International non-governmental organizations as subjects of ensuring socio-humanitarian security]. *Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy. Serii: Derzhavne upravlinnia*. № 4. pp. 107-114 [in Ukrainian].

9. Kravchuk N. Ya. (2017) Finansova systema derzhavy: teoretychna kontseptualizatsiia ta problemy strukturuvannia [Financial system of the state: theoretical conceptualization and structuring problems]. *Svit finansiv*. № 3 (8). pp. 80-94 [in Ukrainian].

10. Vovk S., Vashchenko V., Vovk T. (2021) Problems of formation of the public health system in Ukraine [Problems of formation of the public health system in Ukraine] Modern medicine and pharmacology, innovations and perspectives: collective monograph etc. International Science Group. Boston: Primedia eLaunch, pp. 102-108.

11. Larin O. (2019) Etapy stanovlennia orhanizatsiino-funktsionalnoi struktury derzhavnoho upravlinnia humanitarnoiu sferoiu v Ukraini [Stages of Formation of the Organizational and Functional Structure of Public Administration of the Humanitarian Sphere in Ukraine.]. *Derzhavne upravlinnia: teoriia ta praktyka*. DOI:10.36030/2311-6722-2019-1-13-20 [in Ukrainian].

12. Khomutenko A. V. (2017) Prahmatyka ta semantyka terminiv finansovoi nauky «suspilni finansy», «publichni finansy» ta «derzhavni finansy»

[Pragmatics and semantics of the terms of financial science "public finance", "public finance" and "state finance"]. *Finansy Ukrainy*. № 1. pp. 111-126 [in Ukrainian].

13. Zdioruk S. I. (2006) Humanitarna polityka Ukrainskoi derzhavy v novitnii period: monohrafiia [Humanitarian policy of the Ukrainian state in the modern period: a monograph.]. Kyiv: NISD, 2006. 403 p. [in Ukrainian].

14. Metelenko N. H., Shulha O. P. (2016) Kontseptualizatsiia poniattia «finansovyi mekhanizm» [Conceptualization of the concept of «financial mechanism»]. *Prychornomorski ekonomichni studii*. № 10. pp. 171-179 [in Ukrainian].

15. Santis S., Grossi G., Bisogno M. (2018) Public sector consolidated financial statements: a structured literature review. [Public sector consolidated financial statements: a structured literature review]. *Journal of Public Budgeting, Accounting & Financial Management*. № 30(2). pp. 230-251.

16. Brooks N., Adger W. N., Kelly P. M. (2005) The determinants of vulnerability and adaptive capacity at the national level and the implications for adaptation [The determinants of vulnerability and adaptive capacity at the national level and the implications for adaptation]. *Glob. Environ. Chang. Part A*. № 15. pp. 151–163.

17. Kornivska V. O. (2022). Ukrainska voienna kryza yak chastyna hlybynnoho svitovoho transformatsiinoho protsesu: finansovi mekhanizmy stabilizatsii ta vidnovlennia [The Ukrainian military crisis as part of the deep global transformation process: financial mechanisms of stabilization and recovery]// *Problemy Ekonomiky*. № 2. pp. 22-31 [in Ukrainian].

18. Martseniuk O., Dendobra T., Humenna O. (2023) Finansovi mekhanizmy derzhavnoi pidtrymky rozvytku terytorialnykh hromad v umovakh detsentralizatsii [Financial mechanisms of state support for the development of territorial communities in the context of decentralization]. *Ekonomika ta suspilstvo*. № 52. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-68> [in Ukrainian].